

HANDLINGSPLAN MOT RASISME OG DISKRIMINERING

ARENDAL KOMMUNE

2021 - 2025

OM HANDLINGSPLANEN

Vi vil ha et samfunn der det er plass til alle. Derfor vil vi jobbe for et åpent, fredelig og inkluderende samfunn der alle føler tilhørighet. Et samfunn som er basert på demokratiske verdier, universelle menneskerettigheter og gjensidig respekt mellom individer og grupper.

Rasisme og diskriminering skaper frykt og er ødeleggende for den tilliten som må til for å ivareta og utvikle gode, inkluderende fellesskap og bærekraftige lokalsamfunn. For oss som enkeltmennesker er de mer hverdagslige formene for rasisme og diskriminering ødeleggende for vår psykiske helse, mulighet for deltagelse og opplevelse av å høre til.

Handlingsplanen skal synliggjøre eksisterende tiltak som forebygger rasisme og diskriminering og gi et utgangspunkt for å utvikle nye tiltak sammen med lokalsamfunnet, bystyret og andre samfunnsaktører.

*I ARENDAL ER VI ÅPNE OG INKLUDERENDE.
ARENDAL KOMMUNE SKAL VÆRE EN ANTIRASISTISK SONE OG
ET LIVSSYNSÅPENT SAMFUNN.*

*Vår visjon - kommuneplanens samfunnsdel
Bærekraftsmål 12: Fred og rettferdighet*

Livssyn møter livssyn i Trefoldighetskirken i Arendal. Foto: Liv Ekeberg

INNSATSOMRÅDER

Alle mennesker har like rettigheter og muligheter i samfunnet, uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Dette er nedfelt i Norges lover og skal være en naturlig del av hvordan kommunen møter alle innbyggere. Det skal også ligge til grunn i alle planer som kommunen lager.

Trenger vi da en egen handlingsplan mot rasisme og diskriminering? Svaret er ja!

Både forskning og tilbakemeldinger fra innbyggere forteller om opplevd rasisme og diskriminering. Vi har fortsatt utfordringer, og vi som et samfunn må hele tiden jobbe for å bedre forholdene.

Denne handlingsplanen har tre innsatsområder: Kunnskap, møteplasser og demokrati.

Vi inviterer alle som er glade i Arendal og menneskene her til en felles innsats. Arendal skal oppleves som et åpent og inkluderende lokalsamfunn av alle.

*JEG DRØMMER OM ET ARENDAL MED MER INKLUDERING,
ANTIRASISME, FELLESSKAP, OMSORG OG NESTEKJÆRLIGHET*

Innbygger i Arendal, innspill i digitalt folkemøte til kommuneplanen

Ungdomsrådet består av medlemmer fra ungdomsskolene og de videregående skolene i Arendal.

KUNNSKAP

Mangel på kunnskap kan bidra til rasisme og diskriminering. Det handler ikke nødvendigvis om bevisst forskjellsbehandling, men det kan skje diskriminering både fra offentlige virksomheter og innbyggere fordi man vet for lite om den man møter. Det man tror er nøytrale handlinger, kan i praksis føre til forskjellsbehandling.

Offentlige virksomheter skal gi likeverdige tjenester slik at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet, og tjenestene skal være tilpasset den enkeltes behov.

En høyere andel skeive i Agder enn ellers i Norge, har forsøkt å ta sitt eget liv. Dette viser at det er viktig å heve kunnskapen og bevisstheten i helsevesenet og blant befolkningen for øvrig om kjønnsmangfold.

Mennesker med funksjonsnedsettelse blir møtt med lave forventninger til hva de kan mestre av utdanning, arbeid og deltakelse i fritidsaktiviteter – og de deltar i mindre grad enn andre i arbeidslivet. I 2016 var 44 % av personer med funksjonsnedsettelse i arbeid, mot 73 % i befolkningen generelt. 60% av unge med funksjonsnedsettelse har lavere livskvalitet enn andre.

Rapporten *Rekruttering av flyktninger* fra prosjektet #drømmejobben viser at kommuner på Agder mangler planer for å realisere gode visjoner om et likestilt, inkluderende og mangfoldig arbeidsliv i Agder, og peker på at det trengs tid og penger til kompetanseheving og kulturbygging – til samtaler og refleksjon rundt strukturell diskriminering i de enkelte kommunene og på arbeidsplassene. Språklige og kulturelle barrierer gir grobunn både for rasistiske holdninger og ytringer i lokalsamfunnet vårt, og medarbeidere trenger mer kulturforståelse for å gi innbyggere med minoritetsbakgrunn et likeverdig tjenestetilbud.

Politiet i Arendal har knapt registrert noen saker knyttet til hatkriminalitet. Gode rutiner for registrering og oppfølging av voldshandlinger som er motivert av hat og rasisme er viktig for å få en klarere innsikt i utfordringsbildet

I et barns oppvekst er barnehager, skoler og fritidsaktiviteter de viktigste arenaene hvor vennskap oppstår og barn opplever å bli sett og verdsatt for den de er. Kunnskap og rutiner for å forebygge og stoppe mobbing i skoler og barnehager er et viktig forebyggende arbeid.

Eirin, Hanna, Oskar, Miriam og Magnus går til skolen i Arendal. Foto: Mona Hauglid

Tiltak – kunnskap

Eksisterende tiltak	Ansvar
Inkluderende skole- og barnehagemiljø Systematisk arbeid som fremmer helse, trivsel og læring for alle.	Alle skolene og barnehagene i Arendal
Aktivitetsplikt Dersom barn ikke opplever et trygt læringsmiljø	Alle skolene
Rosa kompetanse Årlig opplæring	Alle barnehager og skoler
Holocaust-dagen markeres årlig for kommunens 9.klassinger	Administrasjonen, Stab skole
Prosjekt frihet Ung dialogverktøy for ungdom som tilbys skolene i Arendal	Arendal voksenopplæring og Prosjekt Frihet i Grimstad
Helsesykepleier og familievernkontoret til stede på AVO	Arendal voksenopplæring
#drømmejobben Arendal deltar i #drømmejobben – et felles omdømme- og rekrutteringsprosjekt for hele kommunesektoren på Agder.	Stab HR
Plattform – institutt for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme Arendal kommune er blant initiativtakerne og det er en ambisjon om å samarbeide om flere arrangementer i Arendal	SLT-koordinator
Nordic Safe Cities Arendal kommune ble medlem juni 2020 og henter kunnskap og erfaringer fra andre byer og eksperter tilknyttet nettverket.	SLT-koordinator
Etisk råd	Arendal kommune

Nye tiltak	Ansvar
Aktivitetsplikt - barnehager Aktivitetsplikt for alle barnehager fra 2021 dersom barn ikke opplever et trygt barnehagemiljø.	Alle barnehager
Jenter! Egenkraftsmobiliseringsprosjekt for flerkulturelle jenter mellom 13-16 år.	Kulturkammeret Styringsgruppe etableres fra offentlig og frivillig sektor
Korall Musikktilbud for barn og unge med særlige behov.	Kulturskolen
Å være ungdom i Norge	Innvanderrådet
CRPD – FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne Sette på agendaen hvordan Arendal kommune oppfyller CRPD	Bystyret, rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse og Arendal kommune
Utvide Fylkesundersøkelsen Oppfordre til at Fylkesundersøkelsen inkluderer levekår for mennesker med funksjonsnedsettelse	Arendal kommune
Likestilt arbeidsliv Arendal kommune skal sertifiseres i løpet av 2021	Arendal kommune
Nettside med gode nettressurser Opprette en nettside på arendal.kommune.no med gode nettressurser for kunnskap.	Arendal kommune

MØTEPLASSER

Vi ønsker at Arendal sentrum og de mange møteplassene i regi av kultur-, idrett- og foreningslivet oppleves som åpne, trygge, tilgjengelige og inkluderende for flere - uavhengig av funksjonsnivå, etnisitet, alder og religion.

Arendal gjennomførte i 2019 en innbyggerundersøkelse, hvor det blant annet ble spurt om innbyggerne opplevde trygghet i sentrum. En av fire svarte nei på spørsmål om de opplevde sentrum som et trygt sted å bo. Færre kvinner enn menn opplevde sentrum som trygt, og blant dem under 30 var det høyest andel som opplevde sentrum som utrygt.

Fyll, rus og kriminalitet skiller seg klart ut som de hyppigste årsakene til at innbyggere opplever sentrum som utrygt, men flere kommentarer handlet også om negative holdninger til at innvandrere er synlige i bybildet. Det er også flere kommentarer knyttet til tilgjengelighet for innbyggere med funksjonsnedsettelse, og især aktiviteter for barn.

Skeive i Agder-undersøkelsen viser at skeive etterlyser flere nøytrale møteplasser.

Deltakelse på felles arenaer er med på å motvirke rasisme og diskriminering. Dialog og møteplasser, representert ved blant annet frivillighet, idrett og kulturliv, bidrar til å bygge fellesskap på tvers av skillelinjer, og i Arendal finnes et stort mangfold av møteplasser og foreningsliv. Vi har mange gode eksempler på magien som skjer når folk møter folk på tvers av etnisitet, religion og alder, og vi endrer språket fra *de* og *oss* til *vi*.

Det hviler samtidig et ansvar på lag og foreninger om å være oppmerksomme på at de også kan fungere ekskluderende hvis de lukker seg for andre. Nettverk og trossamfunn som opptre innadvendt og i liten grad gjør seg tilgjengelige for øvrig samfunnsliv, må utfordres til å ta en rolle som brobyggere i lokalsamfunnet.

Folk møter folk er en metode som bygger byen, bygda og broer mellom mennesker. Foto: Mona Hauglid

Tiltak – møteplasser

Eksisterende tiltak	Ansvar
Dialog - Samarbeidsrådet for tro og livssyn i Arendal - Ordføreren har møte med trossamfunnene - Folk møter folk – arrangementer - Dialogkafe - Møteplass om aktuelle temaer for innvandrere	Trossamfunn Ordfører AVO, Med hjerte for Arendal, biblioteket Innvanderrådet
Frivillighet - Nettverket Med hjerte for Arendal - Støtte til lag og foreninger som særlig ønsker å løfte særlig utsatte grupper, som for eksempel Arendal på skeiva som nylig hadde sin første markering	Arendal kommune
Fritid - Fritidskort - Gratis bruk av kommunens lokaler for lag og foreninger - Sikre at kommunens kulturtilbud til barn og unge oppleves trygge, tilgjengelige og inkluderende - Støtte til arenaer for særlig sårbare voksne, som Aktiv på dagtid og tredje etasje	Arendal kommune
Idrett AlleMed-dugnad med idretten. (Arendal Titans er et godt eksempel)	Arendal kommune
Kunst og kultur - Biblioteket, som har en særstilling som demokratisk kulturtilbud. - Kulturkammeret	Arendal kommune
Bry deg – uteliv Prosjekt for å redusere narkotika, vold og ordensforstyrrelser i utelivet og hindre uønsket adferd.	Politirådet

Nye tiltak	Ansvar
GAME Arendal GAME Arendal skal utdanne 15-20 unge mentorer/ playmakere som skal legge til rette for aktivitetstilbud, primært i Arendal sentrum.	GAME og Familietjenesten
Prosjekt - økt framkommelighet Prosjekt for økt framkommelighet for rullestolbrukere i sentrum	Kommunens næringsavdeling

DEMOKRATI

I et demokratisk samfunn har hele befolkningen like rettigheter og muligheter til å delta og bruke sine ressurser. I Arendal skal vi ha et åpent og inkluderende lokalsamfunn der alle støtter opp om viktige demokratiske verdier som respekt, toleranse, ytringsfrihet, trosfrihet og mangfold. Med denne handlingsplanen har bystyret i Arendal vedtatt av vi er en antirasistisk kommune.

Ytringsfrihet er en grunnleggende menneskerett og en forutsetning for demokratiet. Samtidig er vi bekymret for omfanget av hatefulle ytringer på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion eller livssyn, funksjonsnedsettelse eller seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Vi ønsker å ha en tydelig og åpen dialog om ytringsfrihetens muligheter og begrensninger. I Arendal tolererer vi ikke ytringer som sprer hat mot andre mennesker. Noen ytringer er forbudt etter norsk lov, men også andre hatefulle ytringer kan ha alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner, grupper og hele samfunnet. Politikere, offentlige myndigheter og undervisningsinstitusjoner har et særlig ansvar for aktivt å forebygge hatefulle ytringer og sørge for at personer som utsettes for dette får oppfølging.

Vi lar oss inspirere av Arendalsuka som hvert år er en av landets viktigste møteplasser for å styrke demokratiet og ytringsfriheten. Under Arendalsuka skal alle føle seg velkommen og kunne ta del i det åpne, frie ordskiftet i en trygg og respektfull atmosfære. Vi ønsker at dette skal gjelde gjennom hele året i Arendal og vil legge til rette for møteplasser der barn, unge og voksne kan diskutere, være uenige og ha ulike standpunkter uten å trakassere eller bruke hatefulle ytringer.

I Arendal, som i resten av Norge, er det et mål å øke demokratisk deltakelse for mennesker som i dag er underrepresentert. Oppslutning om og tillit til det politiske systemet knytter seg ikke bare til valgdeltakelsen, men også til om de politiske organene er representative, og at rådsorganene benyttes. Arendal bystyre utfordres på å foreslå tiltak for å øke samfunnsdeltakelse og representasjon i politiske organer og debatter.

Engasjerte ungdom under Arendalsuka 2019. Foto: Mona Hauglid

Tiltak – demokrati

Eksisterende tiltak	Ansvar
Demokratiske verdier fremmes gjennom aktiv deltakelse i hele opplæringsløpet. Dette er nedfelt i ny læreplan som innføres høsten 2020.	Barnehagene og skolene i Arendal
Arendalsuka – demokratisk møteplass for dialog og debatt	Arendalsuka
Arendalsuka Ung hvor alle skoler og barnehager er invitert til å delta	Arendalsuka
Skolevalg på Arendal voksenopplæring	Arendal voksenopplæring
Minoritetsrådgiver Minoritetsrådgiver på Sam Eyde videregående skole	IMDi
Dialogverter Under Arendalsuka	Innvanderrådet
Markering internasjonal kvinnedag	Innvanderrådet
Markering internasjonal migrasjonsdag	Innvanderrådet
Valg 2021 – bruk stemmen din	Innvanderrådet
Prosjekt frihet Arbeid mot mobbing og sosial kontroll	Arendal voksenopplæring

Nye tiltak	Ansvar
Antirasistisk kommune Arendals bystyre har med denne handlingsplanen vedtatt at Arendal er en antirasistisk kommune. Bystyret følger opp dette vedtaket med å utforme og vedta en politisk erklæring som utdyper vedtaket.	Arendal bystyre
Hatkriminalitet Politiet styrker sitt fokus på hatkriminalitet	Politirådet
Plattform Benytte Plattform sin kompetanse i større grad enn tidligere	SLT-koordinator
Forebygging Aktivt forebygge sammenstøt i Arendal mellom ytterliggående grupper og befolkningen, i tett samarbeid mellom politi, kommune og frivillighet	SLT-koordinator
Fellesorientering i bystyret fra rådene Rådene inviteres til å holde en fellesorientering til bystyret en gang i året	Arendal bystyre

SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Å jobbe mot rasisme og diskriminering krever en felles innsats fra hele lokalsamfunnet. Rådmannen har ansvar for å opprette to årlige dialogpunkter med engasjerte innbyggere og politikere hvor vi setter arbeidet mot rasisme og diskriminering på agendaen og finner gode løsninger sammen. Kommunen har fire rådsorganer: Ungdomsrådet, innvandrerrådet, rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse og eldrerådet. Disse er et godt utgangspunkt for slike tema-diskusjoner. Det skapes i tillegg et dialogpunkt med LHBTIQ-grupper i Arendal. Bystyret inviteres med i dialogen.

Tiltak innenfor de tre fokusområdene utvikles i tråd med kommunens strategi for samskaping. Det vil si at prosjekter

- tar utgangspunkt i utfordringer som innbyggere i Arendal ønsker å gjøre noe med.
- utvikles og gjennomføres av innbyggere sammen med kommunen, næringsliv, organisasjoner og foreninger
- bygger på viten, ressurser og engasjement blant innbyggere og organisasjoner, næringsliv, politi og kommunen
- som koster penger må sikres ekstern finansiering, samt egeninnsats av de involverte.

Det er utformet et prosessverktøy for å hjelpe gruppene å gå fra ideer til konkrete løsninger.

***SAMARBEID KAN FØRE TIL BEDRE SAMTALE
SOM FØRER TIL MER FORSTÅELSE MELLOM MENNESKER.***

Innbygger i Arendal, innspill i digitalt folkemøte til kommuneplanen

Dialogverter under Arendalsuka 2019. Foto: Mona Hauglid

ARENDAL – EN KOMMUNE FOR ALLE

Skal vi endre kunnskap og holdninger trenger vi å skape oppmerksomhet, debatt og deltakelse omkring disse temaene. Arendal har Arendalsuka som hvert år er «demokratiets dansegulv», men vi har i tillegg et ønske om å bruke uke 6 hvert år som en temauke hvor vi markerer viktigheten av likestilling, inkludering og mangfold. Ved hjelp av store og små arrangementer ønsker vi å synliggjøre ressursene og mangfoldet som finnes i kommunen vår. Vi er inspirert av Oslo som har arrangementet OXLO – Oslo Extra Large, og Kristiansand som har sin satsing En by for alle, og ønsker å skape en tilsvarende uke i Arendal.

Et slikt arrangement forutsetter eksterne midler til prosjektledelse og aktiv deltakelse fra de mange ressurspersonene som knyttes til dialogpunktene.

Festivalen Arendal på skeiva ble arrangert for første gang i 2020. Foto: Mona Hauglid

Ressurser og lovverk – et utvalg

- Kunnskapsoppsummering til handlingsplan mot rasisme og diskriminering
- A3 Prosessverktøy for å utforme nye tiltak til handlingsplan mot rasisme og diskriminering
- Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Konvensjonen er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven § 2.
- Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).
- Likhetsprinsippet og ikke-diskrimineringsprinsippet er tatt inn i Grunnloven. Grunnloven § 98 sier: «Alle er like for loven. Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.» Andre grunnlovsbestemmelser av betydning for arbeidet med likestilling er blant annet § 102 om retten til respekt for privatliv og familieliv og § 104 om barns rettigheter.
- Ytringsfriheten er en grunnleggende menneskerett. Den er en forutsetning for demokratiet og er nedfelt i Norges grunnlov § 100. Ytringsfriheten er også en forutsetning for enkeltpersoners individuelle frihet og for vår søken etter opplysning og sannhet.
- Likestillings- og diskrimineringsloven ble vedtatt i 2017 og er gjeldende fra 1. januar 2018. Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle grunnlag, deriblant etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Revidering

- Arendal bystyre reviderer planen med eksisterende og planlagte tiltak en gang per år.
- Planen utvikles og forankres i lovverkets bestemmelser knyttet til diskriminering og likestilling. Planen forankres også i forskning som belyser konsekvenser av diskriminering for individer og samfunn.

Handlingsplanen og vedlegg til utskrift finnes på www.arendal.kommune.no/diskriminering

Foto:

Fotograf Mona Hauglid: side 1, 4, 6, 8, 10 og 11, Liv Ekeberg, Agderposten: side 2, Arendal kommune: side 3